

La Vall de Cabrera de Mar. Patrimoni en 3D

JOSEP MARIA ROVIRA JUAN
GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL. MATARÓ

Portades dels tres volums publicats

És una col·lecció de quatre llibres d'història i arqueologia dels quals ja se n'han publicat tres; el primer va veure la llum l'any 2018 amb el títol *La Vall de Cabrera de Mar a l'antiguitat. Ibers i romans, patrimoni en 3D*, el segon titulat *La Vall de Cabrera de Mar a l'època medieval, el Castell de Burriac. Patrimoni en 3D*, es va publicar el 2019 i el tercer publicat l'any 2021 és *La Vall de Cabrera de Mar a l'època moderna, les masies. Patrimoni en 3D*, resta el darrer i quart que amb el títol *La Vall de Cabrera de Mar a l'època contemporània, la fàbrica Ordeig. Patrimoni en 3D*, veurà la llum aviat.

que estudien la història i l'arqueologia de Cabrera de Mar al llarg dels quatre períodes històrics, antiguitat, medieval, moderna i, finalment, contemporània, que es troben a cavall entre la divulgació i l'acadèmia. Cal pensar que tradicionalment divulgació i acadèmia han estat camins separats i, a vegades fins i tot, confrontats. L'ús de nombroses infografies 3D (restitucions virtuals) i fotografies modernes i antigues (dos terços del total) acompanyats dels textos (un terç), en són els protagonistes, el veritable valor afegit i el vehicle per a obtenir l'objectiu que es persegueix.

Característiques: Son uns llibres corals

Els llibres busquen arribar a tothom, però

Making off dels banys romans de ca l'Arnau, del castell de Burriac i de can Bartomeu

sobretot als estudiants, la didàctica de les CCSS hi serà ben present.

El primer llibre *La Vall de Cabrera de Mar a l'antiguitat. Ibers i romans, patrimoni en 3D*. Compta amb 7 capítols escrits pels especialistes Joan Francesc Clariana, Rosa Isabel Garí Lleixà, Josep Vinyals i Cortés i Josep Maria Rovira. Aquesta monografia és molt semblant al llibre de títol *L'arqueologia a Cabrera de Mar. Ibers i Romans* que dissortadament el 2017 fou retirat per l'administració local (veure: [en aquest enllaç](#) i en [aquest altre](#))

Posteriorment, el llibre *La Vall de Cabrera de Mar a l'antiguitat. Ibers i romans, patrimoni en 3D'* va ser finançat mitjançant un verkami.

El segon llibre *La Vall de Cabrera de Mar a l'època medieval, el Castell de Burriac. Patrimoni en 3D* compta amb 7 capítols escrits pels especialistes: Joan Carles Alay i Rodríguez, Joan Francesc Clariana i Roig, Rosa Isabel Garí i Lleixà, Antoni Llamas i Mantero, Enric Subiñà i Coll, Jaume Vellvehí i Altimira i Josep Maria Rovira. El llibre va ser finançat per alguns ajuntaments, empreses i entitats del Maresme central.

El tercer llibre *La Vall de Cabrera de Mar a l'època moderna, les masies. Patrimoni en 3D'* compta amb 12 capítols escrits per Josep Maria Rovira, Joan Carles Alay, Ferran Bayés Colomer, Laura Bosch i Martínez, Joan Francesc Clariana i Roig, David Farell i Garrigós, Rosa Isabel Garí i Lleixà, Jaume Lladó i Font (D.E.P.), Antonio Llamas i Mantero, Jaume Molinas i Roca, Francesc Navarro Bonamusa, Feliu Novell i Audinyac, Benet Oliva i Ricós i Enric Subiñà i Coll. Va ser finançat per empreses i diverses entitats. D'entre les de Cabrera de Mar en destaca la Fundació Burriac.

La col·lecció està coordinada per Josep Maria Rovira i compta amb l'assessorament

del Grup d'Història de Casal de Marató i dels especialistes col·laboradors. Els redactors en la majoria de casos són Doctors o, Màsters o, Premis Iluro i altres, en algun cas per partida doble, aquest fet, es per a mi, motiu de satisfacció. Cal remarcar per insòlita i sorprenent, la negativa a participar-hi de l'Ajuntament de Cabrera de Mar.

El pròleg del primer llibre ha estat escrit pel Dr. Víctor Manuel López-Menchero Bendicho (Vicepresident de la Sociedad Española de Arqueología Virtual (SEAV). Del seu escrit destaquem:

Nos encontramos, pues, ante una síntesis ilustrada del devenir de íberos y romanos en este pequeño rincón del Mediterráneo. Una historia visual que facilita la aprehensión de dos culturas extintas, pero al mismo tiempo vivas, de la Península Ibérica. Un gran esfuerzo intelectual y técnico que tiene en la hipótesis virtual su herramienta de trabajo prioritaria. Y es precisamente esa hipótesis virtual la que dota de sentido a la arqueología virtual como parte del conocimiento científico y no como mera ciencia ficción. Cuestión esta capital pero que puede pasar desapercibida para el lector no versado en estas lides. Es por ello que quisiera resaltar lo riguroso, desde todos los puntos de vista, del libro aquí presentado. Un libro que toma en consideración las grandes recomendaciones internacionales del campo del Patrimonio Digital, especialmente La Carta de Londres y Los Principios de Sevilla. No en vano, la esencia o leitmotiv de ambos documentos está en promover la generación de modelos tridimensionales rigurosos, contruidos sobre una sólida base científica. Tal ha sido claramente el proceder de los autores cuyo trabajo está plenamente en consonancia temporal e intelectual con la reciente ratificación de Los Principios de Sevilla (Principios Internacionales de la Arqueología Virtual) por parte de la 19a Asamblea General del ICOMOS celebrada el 15 de diciembre de 2017 en Nueva Delhi.

El segon llibre va ser prologat per Nicolau

Guanyabens i Calvet, Director del Museu Arxiu de Santa Maria – Centre d'Estudis Locals de Mataró-, el qual explica:

L'Arqueologia Virtual està arribant al camp de la història local. I això és molt bona notícia. La vall de Cabrera de Mar, que compta amb un patrimoni arqueològic de primer nivell, està essent objecte d'estudi avançat des de l'òptica de la visualització assistida per ordinador. L'anterior llibre, el que recull la petja d'ibers i romans a la vall, coordinat també com el que teniu a les mans per Josep Maria Rovira, és un producte de difusió cultural molt rellevant que marca tendència, obre camí i convida a navegar i explorar els elements del passat pel món del 3D.

Apareix ara un segon llibre, en aquest cas amb el prisma "multi focal" posat sobre el castell de Burriac o de Sant Vicenç, un dels jaciments medievals més espectaculars de la comarca, testimoni dels temps feudals, monument emblemàtic que ha esdevingut un senyal d'identitat del territori que l'envolta. La seva silueta, tan familiar, marca el perfil de la serralada del Baix Maresme. Els seus vestigis ens evoquen episodis de batalles, senyories, baronies, servituds i violència institucionalitzada.

Aquest llibre presenta un estat de la qüestió dels coneixements que arqueòlegs i historiadors tenen actualment de Burriac, amb voluntat divulgativa, amb tecnologia del segon decenni del segle XXI. I com a tal, recull el bagatge investigador que ha generat el castell des que el barceloní Francesc Carreras Candi (1862-1937) el va rescatar de l'oblit de segles d'abandonament. Historiador i home polifacètic, Carreras practicà un determinat tractament científic en els seus estudis que l'allunyà dels corrents historiogràfics romàntics que, fins aleshores, havien predominat. Les seves obres, entre elles la més coneguda titulada *Lo Castell de Burriac o de Sant Vicents*, es distingeixen pel seu rigor i per la fiabilitat de les dades."

.../...

Cabrera de Mar queda ben servida. La disciplina emergent de l'Arqueologia Virtual eixample la vall amb una mirada retrospectiva d'amplitud conceptual i metodologia científica. Un complement amable del treball bàsic que són les excavacions i les investigacions. Un complement no estàtic perquè retorna preguntes, planteja models i aventura hipòtesis.

El tercer llibre publicat, *La Vall de Cabrera de mar a l'època moderna, les masies. Patrimoni en 3D* compta amb un pròleg de la Dra. Francesca Español de la Universitat de Barcelona, la qual recalca:

Un nou llibre sempre és una celebració i aquest que teniu a les mans ho és per dues raons. D'una banda, per la qualitat del seu contingut; de l'altra, perquè certifica la continuïtat d'un projecte, La vall de Cabrera de Mar, patrimoni en 3D, concebut fa més de quatre anys pel seu coordinador, l'historiador i arqueòleg Josep M. Rovira. És el tercer volum d'una col·lecció que va endegar el seu camí l'any 2018 i que, amb l'aparició del quart llibre previst, oferirà una panoràmica del patrimoni d'aquesta vila del Maresme des de l'Antiguitat fins als nostres dies. Els llibres van apareixent per ordre cronològic: el primer està dedicat als testimonis materials i monumentals dels ibers i dels romans (2018), el segon té com a epicentre el castell de Burriac i se centra en el període medieval (2020). El darrer es consagra a un dels elements que defineixen la identitat del Maresme en època moderna: les seves masies, principalment a través de can Bartomeu.

Són publicacions en les quals Josep M. Rovira ha convocat els millors especialistes però l'actualització i l'ampliació de les aportacions historiogràfiques pioneres que persegueixen els textos reunits, s'acompanya d'una eina nova. El promotor, professor de dibuix i especialista en dibuix infogràfic 3D, s'ha servit d'aquest format per enriquir el grafisme dels llibres. Les fotografies històriques i les infografies es fan costat, però les darreres són el distintiu

indiscutible de l'edició, la seva marca. A més, el seu llenguatge es revela com una via òptima per recuperar els escenaris del passat i els seus protagonistes, i, qui sap, potser també, per establir complicitats amb hipotètics nous lectors. Atreure un públic aliè al tradicional envers el patrimoni local (i a la seva història) també pot constituir una fita dins el conjunt dels propòsits editorials.

Els estudis reunits sota el títol: *La vall de Cabrera de Mar a l'època moderna, les masies, Can Bartomeu*, s'apropen a un tema a bastament conreat durant el segle XX. El Centre Excursionista de Catalunya custodia un important fons fotogràfic (molt ben representat al llibre) que certifica l'interès per aquest capítol de l'arquitectura catalana, i el valor que es va ator-

gar al treball de camp que havia de preservar-ne els seus testimonis. Durant els segles moderns, les masies van seguir essent hereves del edificis que foren l'epicentre d'antics dominis territorials, i aixopluc d'un microcosmos governat pel ritme de les estacions i pels treballs del camp que s'hi aparellaven. Josep Puig i Cadafalch va subratllar el pes de la tradició antiga en la seva ordenació arquitectònica, però moltes altres tècniques artesanals es van posa al servei d'aquestes construccions que van exhibir la pujança de l'explotació agrària que es desplegava al seu entorn, i la dels llinatges que van administrar-la al llarg del temps.

Només resta esperar el proper volum, esperem que vegi la llum ben aviat, nosaltres, hi estem treballant de valent.